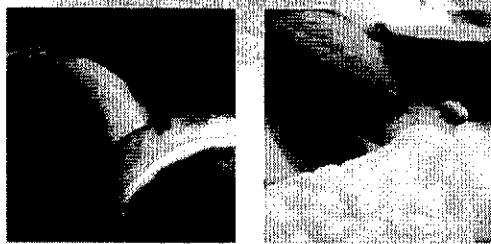

INSTITUTE
FOR
JEWISH
CONTINUITY
OPPORTUNITIES FOR LIFE-LONG LEARNING

7504 SEVEN MILE LANE • BALTIMORE, MD 21208
410-415-3755 • INFO@GOIJC.ORG • WWW.GOIJC.ORG

*Contemporary Halacha:
Applications and Implications of Jewish Law*

Hilchos Tefillah: Orach Chaim Siman 89:1

Rabbi Shmuel Silber

April 14, 2013

THIS COURSE IS DEDICATED IN MEMORY OF:

אסתר חנה זיל בת צבי ופרומה עלקה פיניא בת מאיר ופשה לאח זיל נח בן אברהם ופיינא זיל
תאה נשמותם צורוות בצדוק החיים MAY THEIR SOULS BE BOUND IN THE EVERLASTING BOND OF LIFE

סימנסן נאלך בגין סכום מיל' א' וצוו פAYOUT נספחים סכום דל' א' האסלאם משלב נזק החטא וחילר פון פטור מיל' ג' והלו אסוא פונד' דנדן לדמיה לביי נפרק קמל' דכלומן (ט') למפלים למולרים דמליה מטליה לאם פערוי רטוקן לאבאנלן קלקומר וגינ' זל' נאנו בס' כן צהו פונד' דמליטיה נט' פערוי רטוקן לרעכ' הילומ' ויליאן ומפלגה נטעז סכטיר ואן יהוד' קון' כי היי דל' מיקקי יה' דל' עיל' מה צלאג' קרט'ס נרכש פון פליק מפליג' בערך וו' יאנטו' וא' בריבו'ן' גראבו'ן' בערך רוח' מיהיא יש' לו:

ב ומ"ש ואס עבר והותכל אחר ד' שעוט עד החזות וכו'. כן
כמגון נכס כל"י קארל"ט וכן כמגון גט סלמנ"ס וסמליך צי' נגלי
מלין רלו לארוותן וכן לפער' נולאן דמי'ו בז' דומוקיס חיל' השער
נוולס דרכי מוכם קפס זולאום דמן תפילה כהמר עד מילוט פירן
ומו גל' ואלהיר יומק טפש ולט' *התפלל משעליה עמוד ו
הטפllen ערימת ממפלן צפאליטים צפחים
צפרים ממפלן נמנמה צפחים ומפבי^{(ט) [ב]}
טלון יצמ' מגלי ומולע עד מות ייבט
לאה סכל מפילס ממנה מלון ותולע
סכל מסילה יאנ' לאה סכל מפילס
במננה גל' יאנ' לאה ווק' קוילע
ושירוקה פוי נמי גל' יהולן ונירן גולוקומי גולימ' דרי' יאנ' דעד
ולרצע טעות יאנ' לאה סכל מפילס דומינה וכו' ומכם לפי זה דה' גל'
במיד' יאנ' לאה סכל מפילס למול' הרצע שנות וומר סכל פריך הסל'
דרמילן טפש ואל' הטפllen גולדיטים ממפלן צפאליטים צט'ים צפחים
צונגה צפחים מדיטני מעוזה גל' וול' נלקון זו פטעלן מפילס צל'
ערכית לו חפילס צל' צהרהה קם' ז' דף' נטעל צבוגן קומר דל'ג
יצילן נלקון וטפינו למול' וען מפילה טמת גולד דליך שאיגע זמן
טפילות צאייה אין מקנס נטפילה אנטיפא נל' ומפני הטע נטעל גודז'
קומר דל'ג יול' נלקון למול' זמן מפילה לחם ליין צבקיע טפילה
צטמפלרים נלמ' מעתט לטס גל' סיגע עדין זמן מפילה צל' מהריה
כיכל נטפllen נומה מפילה צטעלט פטיל' מפילה נמי'ה זיגיט זמן
טפילה טמלה וטס נס נר' יאנ' זולס זמן מפילה צבוגן
טפות עד חמו דשי'ו עד שאיגע זמן מונפה גודלה וגול' עד נכל'ל
דלאמאנגע ומן מנהה גודלה קוב' חייו יכול נטפllen קומרים כל'ן חל'ן

האות מזכמת לנו מינימל למלט ד' צחות על יתפללן כלנו מתחפלן וזכר משללה מיהה ישנו לנו לדעת גרט ממולפנן מהר שכך נגש פטילת הנטה וגו' נץ' לומר דעת מנות כלאט פטוקרים אלו דוקא דעת זמן פטילת הנטה טו מומפלן וטונך ווין נקודות דוח' האות ניש נמייר טון סטפלו מהר ד' צחות עד קדילא גרא' טון לו בכור מסילא בזונא וכוי דליהן נמייר דקאנוי מהר עזע המגנום

ר' יונה

ד' י

ליה שכר תפילה בזמנה מכאן ואילך שכר תפילה יהבי לה שכר תפילה בזמנה לא יהבי לה שכר תפילה שך עלי פיש שעבר מן התפילה כולי יומא יהבי לה שכר תפילה דלא גרע קודם חצוז לרי יהודה מאחר החצוז לבכון, וגם כן נואה לי לומר רעד החצוז שכחובו הפטוקים לאו דראקע אללא הביי קאמור עד חצוז וסמרק לו תיחלן ומכוון וכאליו אמר עד זמן תפילה הנגינה הוא מתחפל והולך אבל מומן מהזה ואילך צרכי להתפלל מטהר לבן תפילה הנגינה צדליךן סטמן צ'רין ולהשייה היה נואה לומר כיון דמדאין טעה לא התפלל מטהר מנהה לטהרה ולפניהם לא אינו מתחפל אחר ד' שעת אילא אם טעה ולא התפלל אבל הדע על לא אלא שמישון ביבנו והתרמם' שבחבו ואם עבר והתפלל משמע דאספיו עבר במיוז נילו והתפלל אחר ד' שעת ורש לו שכר תפילה לפיך נואה דלא לפיטין דין דאיתר ד' שעת מדרין טעה ולא התפלל שחרית מתחפל ונוחה שיטים דאתא למיר שעני החט שוואו ומון תפילה מותה (אליא ליפשין לה כמה שכחוני ברכושה בשם ב"י): "וישן לרשות מאשיכיד החוו וווקא בתפילה שי יכול להתחפל בזמנן האבל לפיך נואה דלא לפיטין דין דאיתר ד' שעת מדרין טעה וכן כבורייאג הביל' ובוה ביאו הכל על הנכון דודוקן: וב' ואם עבר והתפלל וכו' אף עץ פי שען וכו' תפילה בזמנך. כתוב ב"י נראה שלמד מן מדריך בגמרא אהה דנן תפילה השער עד חצוז וחוו לא והוא אמר ר' יהונתן טעה ולא התפלל אחורי מתחפל מנהה שיטים וממשי כלוי יומי מצל' ואילך עז החצוז יהבי

חגנות ו

ט' א) צ"ל כך פשוט בברכות (פרק קמא) ועוד פשוט בסfork הפלול והשורר וכו'. (כיה בברכו יוחה): **ב' ביה הלשון בעזיו.** ובכתבי פרשה הגוסת **זאת הפלול ברכות בלטלה ר' ר'.**

卷之三

דרכיה

חדרושים הגדות

פָּנָן (ה) צִיּוֹן כְּמִלְחָמָה וּמִלְחָמָה וְכֵם וְעַמָּן:

הגהות ופתרונות

לט' כ. קוכב דהממי וגריך צירלה רפלרנו ד הוה כי ענ' מסילם גאנצו דטמן ד: ד"ה אונער א. כן לדרכן ז. ייזנ' לא ס"ג בטמל מומפלג f. מזני מסילם צלענ"פ קודס ד טהה לטרם וולג' סכאניג' דט' כ. קומנרט

וְלֹמֶד יָה
וְן דַּלְמָנו
לְנִמְרָכָה
בְּלֹג סָח
עֲזֵן מִנְסָח
סָמְפָלָג
נָכָת חָלָג
צָמָט כְּלָג
וְמַגְנָלָג

חפילה
זחפילה
: מאחד
יט לאו
לו אמר
ך זרין
ה עראה
ילפין
אל הזיד
משמעות
חפילה
ההפלל
חפילה
הקשות
נות וו
בבעבר
המקשוש

הנשה

פט הלכות תפלה ומנה. יבו ח' סעיפים:

באר הגולה

א זומן תפלת השטור מצויה שיתחיל (א) עם הגז (ט) החמה, ברכתי, יקרוך עם שמיש. *זואם התפלל משעלה (ב) עמדו תשחר והאייר (ג) פני המזרח (ד) יציא. יונ משך ומבעה עד סוף ד' שעות שהוא שליש (ה) (ה) הימים. זומן טעה (ו) או עבר והתפלל אחר ד' שעות עד החצות, אף על פי שאין לו

שערו תשובה

(א) ניימם. אין גאר החיב. עזין לעיל סעון א' בשלט השבטים עזקן וחלמי כבוד שתקהשכבר גאנץ מטהה ואונן בון. ראיי ?ער בעה שולגלויז ?לקרים קענס אל פשריך כבוד הוא שלבון, עד אין לא לשונו. ובtbody נאגרם, ואפנש שפאנס אל פשריך כבוד הוא שלבון לביבט זינקאנז שענין, ומכל מקום זראא לכתהלה שליא להליכים פל קה: (ב) עמוד השער. הנהו, אונד גוואצ'ן זקאמת דומירוח קענט ערלוות דעטנש שעיה חטשל שעיה, אין פאן אונדס מה שפיטוב [ובtbody בפער אונדס] ורבא זוקא שאיר פני ביל הפורן, ולא סגי יטוטויך הפלור בענאהה כלבד, דלא בספונ אונדס ווילא בנטחת: הנהו, אין שם שטבאי פעה ראיות לזרירין: (ג) נוילם ואמ כידם אונד יי' ?ח שענות קרי ו' שענות על היין, וכשהווים אונד ט' שענות קרי ג' שענות, דילעלט קטערין שענות אלל לפי עזין נוילם ווים נקאים שענות ואונדר. דלאען הענות דחשבון היליה לי' ג' שענות, שאנו הא קרא קראני והק' הא? היליה נוילם זא?ר בעה שולגלויז ?לקרים קענס

באור ההלכה

ונעפם אקדר מושם שמי' גוזרים כל מילון, טורה לטעם? להעפין: (1) רבענו ותקה; (2) אלה ובה זהר ותסיל ותקה; (3) פון אקרבק;

בכדי רה' ע"א ס"ק י"ג: ולטומן של"א ס"ע). עין בהרעה לבבב' רה' מברנרא"ז ס"מ' י"ח בשים א' בדיעבד. עין בהרעה לבבב' רה' מברנרא"ז ס"מ' י"ח בשים א' בדיעבד. עין בהרעה לבבב' רה' מברנרא"ז ס"מ' י"ח בשים א' בדיעבד. עין בהרעה לבבב' רה' מברנרא"ז ס"מ' י"ח בשים א' בדיעבד.

פסקי

סימן פט - הלוות חפילה

תשובות

תרמא

עלות השחר עוד לפני זמן 'משיכיר' והוא בכיתו בירת כוונה ושמו"ע בעמידה, או להתפלל בזמןנו והוא כבר בדרך ושמו"ע בישיבה, עדיף⁸⁷ שיתפלל בדרך, אין זה בגין שעת הדחק גדול, אבל אם אפשרות להתפלל שמור"ע לאחר שהגיע זמן 'משיכיר' והוא עדין לפני הנסעה, בודאי⁸⁸ יעשה כן אף שהוא עדין לפני הנזן.

*** בצדוך לפני הנזן או ביחידות עם הנזן או לאחריו - מה עדיף**

ה. שם: ואם התפלל משعلاה עמור השחר והair פני המורה יצא. בדיעבד, ואפילו שלא בשעת

כדי הגיעו לזמן 'משיכיר' (כ-50 דקות לפני הנזן) עדין לפני ברכות קריית שמע, ובין ישתחבה ליזכר, יברכו⁸⁹ על הטלית ותפלין.

ובשעת הדחק גדול אפשר להקל⁹⁰ גם לעניין קריית שמע וכרכותיה ושםונה עשרה כשבידין לא הגיעו זמן 'משיכיר', וכיון⁹¹ שלא יצא בק"ש ידי חוכתו, ואני אלא כדי לסמוק גאותה לתפילה, ולאחר התפילה כשיגיע זמן 'משיכיר' יברך על הטלית ותפלין ויקרא שוב קריית שמע.

אם ניש ציין שלענין המשכים⁹² לצאת דרך והברירה בידו או להתפלל מיד לאחר

זמן 'משיכיר' (והבאים המשנ"ב סי' נ"ח סק"ז), ועוד ועוד לפניו הכרעת הביאור הלכה לחושש לשיטת הא"ר והגרא ודעימה שהמתפלל וכורא ק"ש לפני שהAIR פני המורה אף בדיעבד לא יצא, וכרכותין לעיל אות ג. 83. ומשמש בטלית ובתפלין לפני הברכה, עיין לעיל סי' י"ח העלה 26 שיש שהעדרו לסלק הטלית מעל גופם ולברך ולהתעטף שוב. 84. שות אג"מ שם ושות' חשב האedor ח"ב סי' קמ"ג ועוד, וכם ברכת יוצר אור, וכדברי הא"ר (סי' נ"ח סק"ז) וועיפ' (ע' כח' שם סק"ט) שוחלקים על המג"א שם, ובסתמן על השיטות שאנו משלרים ומן עלזה"ש 90 דקי' לפני הנזן (ועפי' חישוב 19.8 מעלות תחת לאופק בכל מקום ומוקם וכמשנת'ל), ואם אפשר שיזיה ברכות ק"ש ושמו"ע תור 22 דקות לפני הנזן עדיף טפי, ובפרט לספרדים יש להקפיד על קר ביוור. והנה בשעת הדחק גדול להסתמן על המתירים לומר ברוך שם אפשר להקדים ולשער עלזה"ש 96 דקות לפני הנזן, ועוד אפשר להסתמן בתב' בשות' חשב האedor שאמור ופסוקי דזמרה לפני השחר (ובמהורי"ל סדר תפלה חג הסוכות על מקורה שארע בהושענה רבע שולה מאור הלבנה וחשבו שולה השחר והחפלו, וזו בערב ר'יח חנון לכל הקהל להתענות על אשר אמרו פטוד"ז והניחו טו"ת בלילה, וכבר העיר בפמ"ג סי' טرس"ד מ"ז סק"א דמה החסרו בפסוד"ז, ע' שע"ת שם, ובאור"ח טפינקא שם סק"א הביא רשי' (ברכות י"א: ד"ה יוצר) זמברוד דפטוד"ז מותר לומר קודם קדום אוור היום, וכבר העירו על קר גם בדעת'ם שות' חיטט סופר שם סק"א, וע' בזה בשו"ת דברי יציב ח"יא סי' ק"ז זאפק דהמחרוי"ל פסוקי דזמרה אגב שיטפי נקט. אמן בכה"ח סק"ז דעת' תורה החץ כל חלקית התפילה והינוי מק"ש שלפני קרבנות ופסוקי דזמרה וכו' ציריכם להיות בדוקא לאחר עלות השחר), ובאונס גודל אפשר לחשב לעניין זה עלזה"ש רשות שעות קודם הנזן, וכגן שאין לו כל אפשרות אחרת לבנו שזוקק לטבול מואר חרוף ולא יהיה באפשרות להתפלל אח"ב, וע"י בשות' חשב האedor ח"ב סי' לה' דבאננס כהאי גונן ניתן לצרף דברי הפני וזושע (ברכות ל'), בעודא דאבותה דשמעאל ולוי דגם לתפילה בעור לילת תועלת (ובעטרוף דברי הירושלמי בזמנ אילת השחר והו זמן ד' מילין לפני עלזה"ש שלנו, וכניל' אות ג'). ואילך מאן דס"ל זה הוא עלזה"ש ואלו היאזה טוען' המזכירים בכיה"ל הכא, אך יכון שמתפלל בתורת נרבה, ומוטב כן מאשר שלא יתפלל כלל. 85. שות אג"מ ח"ד סי' ו' עפי' השוו"ע ונ"כ בס"י נ"ח סע' ד. ועוד באג"מ שם דאם מחמת אונס כשיגיע זמן 'משיכיר' לא יזוזו התפלין עליו أولי עדיף שכיוון לצאת י"ח ק"ש, דווקא מעתה ק"ש בתפלין לפני זמן 'משיכיר' עדיפה מק"ש בלבד תפלין ללא שכיוון. 86. והינו בשעת הדחק כגון שיפסיד את הנסעה, אך בודאי יש להשתרל במידת האפשר להתאים זמן הנסעה באופן שיוכל להתפלל קודם לכך בזמנן וכחוגן, ובמקרה כל זה להלן אות ט'ז. 87. משנ"ב לזמן סקמ"ב שכן מנגה העולם ולא בהשו"ע (וביתור אם עדין לפני זמן שהAIR פני המורה לרעתה המשנ"ב אסור להתפלל, ורק לו להתפלל בדרך). 88. משנ"ב סק"מ. ואפשר שאף אם יודע בודאות שgam בדרך יוכל להתפלל שמור"ע בעמידה ולא יופרע לו הכוונה והעמידה,

א. ד' שעות זמניות מעלות השחר (שיטת המג"א).
 ב. ד' שעות זמניות מן החמה (שיטת הגר"א והגרש"ז). ג. שעות שות, דהיינו: מחוץ לילה עד חצות היום י"ב שעות שות (60 דקות כל שעה), בין בקיע בין בחורף, ותמיד נוחנים שעות ללילה ושש שעות ליום, נמצא סוף ד' שעות הם שעתיים לפני החותם היום (שיטת המנתה כהן והיעב"ץ ושלחן הטהרו).

ולענין הלכה הבאנו (שם) עפ"י רבים מגדולי הדורות שלענין דאוריתא (קריאת שם) יש להקפיד על זמן הראשון (רג"א), זולת בשעה הדחק או שאר סיבת אונס. ולענין דרבנן קיל⁹³ טפי לסמור בכל סיבה מוצדקת על הזמן השני (גר"א והגרש"ז) ובפרט לענין תפילה שצירכה הכנה כגון נקי ותפילה בכונה וכדו), ובשעת הדחק ואונס על⁹⁴ השיטה השלישית.

והמתפלל בצדור ושם לב שעומדים לאחר זמן תפילה, דהיינו שתחילת⁹⁵ שמונה עשרה

הדלק. ולכן מי שנמצא במקום שאין שם אלא מנין המתפללים שמונה עשרה לפני הנז, יש⁸⁹ לו להדריך להתפלל בצדור עמהם מאשר להתפלל לאחר הנז וביחידות, אולם זאת בתנאי⁹⁰ שהמנין מתפלל שמונה עשרה לאחר שהAIR

המזרחה והגיע זמן משיכיר את חביוו. אמן כיון שיש חולקים וסוברים שבכל עניין עדיף להתפלל לאחר הנז ביחידות מלפני הנז בצדור, טוב⁹¹ יעשה אם יקפיד להתפלל שמ"ע עם הנז החמה ממש, שבזה מחתמת חסיבות תפילה יותקין כולי עלמא מורי שעדיין⁹² תפילה עם הנז ביחידות מתפללה בצדור לפני הנז.

סוף זמנה תפילה, ולהדריך בזמנה אפיקו

ביחידות, ולא טו"ת ובנסעה

ג. שם: ונמשך זמנה עד סוף ד' שעות שהוא שלישי היום. וכבר הארכנו (ס"י נ"ח אות ב') בענין חישוב זמנים אלו, שיש בזה ג' שיטות:

יש להזכיר להתפלל קודם אם כבר הגיע זמן משיכיר והזמן מאפשר לו להתפלל במתינות ובכונה, דלא גרע מעשייה מלאכתו רעדיך להתפלל קודם לארון לא הנז החמה מלהתפלל בזמן ויצטרך לעשותות מלאכתו לפני התפילה, וכדלהלן אות ט"ז.
 89. ש"ת פרי יצחק סי' ב' ומובה בהוראה למעשה בקריניא דאגירתה (מכתבי הגראי"י קניבסקי וצ"ל) ח"א סי' קל"א, ש"ת אג'ם ח"ד סי' ו', ש"ת מנח"י ח"ט סי' ט' ו', ש"ת אור ליצין ח"ב פ"ז אות ג', ש"ת שרגא המאיר ח"ב סי' סי' ז', ובס' לשכנו תודשו ח"א הל' תפילה שכן דעת החזו"א וצ"ל, וע"ע לעיל העודה עד דלבמה פוסקים 'משהאר' הוא זמן תפילה בתחילת התפללה, וכ"ה באשל אברהם בוטשאטש הכא בשם הבש"ט ז"ע שא"צ להמתין עד הנז החמה בתפילה אלא רשיי להתפלל בתחילת התפללה כתחילה קודם לכך, ובס' הליקות שלמה פ"ה אות יג' הוספק עד להביאו בשם הנגש"ז אוירעבאך וצ"ל דאפלו יש לו מפני להתפלל בצדור בצדור בזמנו לאחר הנז, אמן ישנים תשעה אנשים הזוקקים להתפלל לפני הנז רשיי להצטרכן כדי להשלים להם מנין, אך לא יעשה כן בקביעות. 90. ש"ת מנח"י שם, דלמסקנת הביה"ל אסור להתפלל לפני השahir פניו המורה, וככ"ל אות ג' וד'. 91. ש"ת שאלות שמואל סי' י"ב, ש"ת יחו"ד ח"ד סי' י"ט, ש"ת א"ז נדרבו ח"א סי' י"ז, ובס' ישראל והומיניס ח"א סי' כ' שכן היה מורה האדמור מסאטמאר וצ"ל. ועיי"ש ביה"ד שמקומו ילק' לביה"ג לתפלה העיבור כדי לשמעו ולענות קדושה וברכו וкриאת התורה. 92. ובدلעיל סי' נ"ח אות ו', ועיי"ש שם"מ תפלה בצדור אחר הנז עדיפא על תפילה ביחידות עם הנז. 93. וכרכבתין בס"י נ"ח אות ב' בשם דעת תורה סי' נ"ז סי' י' כה"ח סי' רלאג סקיז' ועוד בדים. 94. דיש בדין ברבי האשלאן אמרם בוטשאטש בשם חמיו הגאון וצ"ל שיש סמייה על זמן דמנחת בלילה, וכן כתבו להתייר לבתיחה להענין תפילה בשלחן הטהרו סי' א' ומשרמת שלום סי' י' סי' א', ונהי דלבתיחה אין לנו אלא גברי השוע"ע וכל הפסיקים שלא הזכיר זמן זה להלכה, מ"מ כדאים גורלי עולם אלו לסמור עליהם בשעה"ח ואונס.

95. עיין להלן אות ח.

פרק

יהיה כבר לאחר סוף ומן⁹⁶ תפילה השני, צריך⁹⁷ להקדים תפילתו ולהתפלל ביחידות, אףilon נמצא⁹⁸ בביבהכ"ג בתוך הציבור, ולא ימתין עד שיעבור זמן תפילה כדי להתפלל עם הציבור.

ומי שמחמת אונס התחליל להתפלל סמוך לסוף זמן תפילה, מוטב שידלג⁹⁹ פסוקי דזמרה כדי שיוכל לומר ברכות¹⁰⁰ קריית שמע ושםונה עשרה תוך זמן תפילה.

וכמו כן יש לדעת שמוتب¹⁰¹ להתפלל בתוך הזמן بلا טלית ותפליין מאשר להמתין לטלית וחפילין ועקב כך יעבור זמן תפילה, וכן הנמצא בנסעה¹⁰² מוטב שיתפלל¹⁰³ בישיבה או בהליכה משיעבור זמן תפילה, ואין ציריך לומר שאין¹⁰⁴ יותר להמתין עד לאחר זמן תפילה כדי שיוכל להתפלל לפני העמוד כשהוא בשנת אבלוון, ועייף¹⁰⁵ תפילה בזמן משלמווע קריית התורה בשעקב כך יאוחר זמן תפילה, אף עדיף¹⁰⁶ להתפלל לפני נץ החמה כשוייעט שהיעיכוב בתפלה יהודום לחשש שם יעבור זמן תפילה.

ולעבור על זמן תפילה מחמת הפטד ממון או מקום עכורה - כאמור סי' ק"ח אותן ב' וממחמת טבילת עורא - לעיל סי' פ"ח אותן ג' ולענין חיוב

תרטט תשובות סימן פט - הלכות תפילה

חוכחה למלולים בזמן תפילה, ולהעדר ישן כדי שיתפלל בזמן

ז. שם: ונמשך זמנה עד סוף ארבע שעות שהוא שליש היום. ומהן תפילה הוא מתקנת נביים ואנשי הכנסת הגדולה, וכלשון הרמב"ם (פ"ג מהל' מתפללה ה"א) "שכשمت שתפללה מצוה מן התורה, כך מצוה מדבריהם להתפלל אותה בזמןנה כמו שתקנו לנו חכמים ונביבאים", ועל המוזל בזמן תפילה אמרו בגמרא (ברכות כ"ח). שעליין הכתוב אומר (צפניה ג') "ונגי ממועד אספתם ממן" וכו', וברש"י 'מחמת שהעבירו מועד' התפלות יהיו נוגים (לשנא דתברא ולישנא דעתרא - גמ' שם) ואסופים וככלים ר"ל, ונקרא¹⁰⁷ עבריין, ומעות¹⁰⁸ שלא יכול תהן, ונרחא¹⁰⁹ הוא ותפלתו, ונכנס לחשוש¹¹⁰ ברכות לבטלה שעונשה חמור מאד, וירוש"י¹¹¹ גהינום ר"ל. ואלו ההדיעות אשר מתחסדים ומצדיקים עצם להתפלל אחר זמן תפילה כי כן נהגו כמה וכמה צדיקים ואנשי מעשה, תולין בוקי סרייקי באילנות גדולים, כי¹¹² צדיקים וקדושים

96. ב"כ בשווית מוחשי ח"ג סי' ע"א דודאי יש להעיף תפילה בגין אף שהוא לאחר סוף זמן תפילה הראשון על פני טפי זמן תפילה הראשון, גם המג"א שהוא מורה לעיבודו בעניין הזמן הראשון לא פשוטה ליה לחשב זאת לענין תפילה וכבר מוכחה משלונו (בסי' נ"ח סק"א) לענין קריית שמע נראתה לי דהaca לכולי עולם" וכו' משמעו שלענין תפלה לאו ברירה הוא (ועי"ש במחאה"ש לבוש ויר אפרום). 97. משנ"ב סי' מ"ז סקל"ב. 98. שו"ע סי' צ' סעי' י', ובמשנ"ב סקל"ו בשם דב"ח דאמ זמנו בווע עדיף לצאת חוץ לביביהכ"ג להתפלל, אמונם במג"א ושוו"ע הרב שם ושי"א ס"ל דמותר לו להתפלל גם בביבהכ"ג בתוך הציבור. 99. משנ"ב סי' ע"א סק"ד. וסדר הורילוג עין סי' נ"ב אותן א'. ולדברי המשנ"ב בשם דה"ח לא ידלג ברכות ק"ש כי גם אוטם צריכים לפני סוף זמן תפילה וגם ציריך לסמוך גאולה לתפילה. 100. משנ"ב סי' ס"ז סק"מ בשם מג"א. 102. וע' להלן אותן ט"ז באיזה אופנים התירנו לנוסע לפני התפילה. 103. משנ"ב סק"מ בשם פמ"ג. 104. נימוקיו או"ח הכא דלאascal אברהום, דודאי אין זה טובה לנשمة הנפטר במה שעובר על זמן תפילה. 105. שו"ת אמריו יושר ח"ב סי' קע"א. 106. משנ"ב סי' נ"א סק"ב, וע"ע שו"ת אז נרבינו חי"ו סי' ל"ט. 107. מדרש רבוי דור הנגיד בן רבי אברהום בן הרמב"ם (על הgas"p עמי י"ח). 108. פר"ח סי' זה עפי הגמ' ברכות כ"ג. 109. חומש היכל הברכה (קאמרנה) פ' לך, ובשלוחן הטהור (סי' ל"ח סעי' ח) "תפילה אחר זמנה אין בה תקופה ותועלת". 110. עיין לעיל סי' מ"ח אותן י"ב לענין ברכות ק"ש לאחר זמן תפילה דלבמה מן הפסוקים והמשנ"ב בכלם ברכותיו לבטלה. 111. היכל הברכה פ' בראשית. 112. תורף דברי ס' מאור ומשמש ס"ז ניצבים

פרק יג

זמן תפילה שחരית ודברים האסורים לעשות קודם קדום התפילה

א. מצויה להתחילה תפילה שמנוה-עשרה של שחורת – עם הנץ החמה שהיא השעה שהמשמש מתחילה לזרוח בראשי הרים (א) כדי לקיים מה שכותב "יראך עט שםש" (ב) ובדייעבר שהקדמים להתחפלל מעלות השחר וכבר האיר פנוי כל המזרח (ג) יצא ידי חובה ואפילו שלא בשעת הדחק (ד). ובשעת הדחק שהקדמים להתחפלל מעלות השחר אף קדום שההיר פנוי כל המזרח ורק התחיל השחר להבריק קצת, (יש הסוכרים שהוא כ-72 דקות קודם הנץ החמה ויש הסוכרים שהוא כ-90 דקות הנץ החמה) לא יחוור להתחפלל. ואם הקדים להתחפלל לפני זמן זה אף בדייעבר לא יצא (ה).

ב. בשעת הדחק כגון שצורך לצאת מוקדם לעבודתו או שאר אונס ואין באפשרותו להתחפלל בזמנה, וגם לא יוכל להתחפלל עד לאחר שיעבור זמן תפילה, אם באפשרותו ימתין עד לזמן שיכיר את חבירו מרחק ארבע אמות (ו) (עיין פרק יח סעיף א שבארץ

(א) ס"י פט טע' א ובמ"ב ס"ק א, ועיין ס"י נח טע' א ובמ"ב ס"ק ז ובכיה"ל ד"ה במו, דנה"ח הוא משעה שהחמה מתחילה להתנווץ, ולא משעה שמתחלת החמה לצאת ממקומה, ועיין ספר נברשת עמי נח בשם המהרייל דיסקין ואין לחושב נה"ח לפי הראייה מן הגנות, וגם לא צוריך לראות לפיו ההרים הגבוהים אלא קבעו ח"ל לפי ואיה מהרים בינוונים, וע"ש שביאר איך לשער בירושלים. ועיין קונטרס אהוזות שדה (סיגל – בלטימור אראה"ב) עמי טג שביאר דהרים לאו רוקא וייש לאות החמה ממוקומות הגבוהים בעיר שאין הפסק בינויהם לבין האופק. (ב) תהילים פרק עב ה, ועיין ס"י פט טע' א, ועיין שווית פרי יצחק ח"א ס"י בadam אין מתחפל בנה"ח אין הבדל אם מתחפל קצת קודם נה"ח או לאחריו ולכן כתוב כשאיין מניין רק קודם נה"ח יתפלל עליהם, עיין להלן טע' ג. (ג) עיין מ"ב ס"י פט ס"ק ב ו-ג ובכיה"ל ד"ה ואם דהינו שמתחיל השחר להבריק וצריך רוקא שייאר פנוי כל המזרח ולא סגי מה שמזכירenkodahe בלבד, ועיין גם בס"י נח במ"ב ס"ק ייח ובכיה"ל ד"ה משעללה. (ד) ס"י פט טע' א וע"ש במ"ב ס"ק ג ואף שהכוכבים עדין נראים בשעה זו, וע"ש בט"ק ד דאפי' שהתחפלל בזמן זה שלא מחייבת אונס או שעט הדחק יצא י"ח, ועיין מקוח"ח ס"י א זאם רגיל לעשות כן (שלא בשעה"ד) לא יצא. (ה) עיין במ"ב ס"י פט ס"ק ב ובכיה"ל ד"ה ואם דאם הקדים להתחפלל קודם שההיר כל המזרח יחוור להתחפלל, אך בשעת הדחק אם המתחפל לאחר עליה"ש ממשאר אפי' נקודה בעד המזרח אפשר שיש לסתור בה על הפסיקים שלא לחזור ולהתחפלל, ועיין גם בערואה"ש ס"י יא ובשונה הלכות טע' ב, ומשי"כ שזמנו 72 דקות או 90 דקות דעתין במ"א ס"י פט ס"ק ב דיש לנקט שהוא שיעור הליכת ד' מילין ושיעור מל' עיין ס"י תנוט טע' ב ובמ"ב ס"קטו שהוא 18 דקות, ועיין שוויע"ה הרב שם ס"י י' דיש לשער לפי 24.5 דקות, ובגהות החת"ס ס"י פט נקט שהוא 22.5 דקות (וע"ש במ"ב וככיה"ל ד"ה הו דעתו החולקים). ועיין בבייה"ל ס"י רסא טע' ב ד"ה דיש מחלוקת הפסיקים י"א שזמן זה שווה כל ימות השנה, וו"א שמחשבים לפיו שעות זמניות המשתנות לפי אורך היום. ועיין גם בגר"א ס"י רסא טע' ב. ועיין לווח אורי (לගרים"ט) שנתק שזמן עליה"ש כ-90 דקות קודם נה"ח עפ' חשבון ששיעור מל' הוא 22.5 וממילא ארבע מל' 90 דקות, ואמנם בהרכבה מקומות נהוג לחשב שיעור מל' לפי 18 דקות וא"כ זמן עליה"ש 72 דקות קודם נה"ח, וכ"מ בכיה"ל ס"י פט טע' א ד"ה ואם, ועיין גם בשוו"ח מלמד להוציאו ח"א ס"י ל, ושוו"ח יחויר' ח"ב ס"י ח. ועיין בשוו"ח ישכיל עברי ח"ה ס"י י' שאין להקל להתחפלל לפני עלה"ש גם לפועלים שחביבים לצאת לעבודתם. (ו) ס"י פט במ"ב ס"ק מ כיון שזמן זה יכול לקרוא ק"ש בזמנו כדיין, עיין פרק יח ס"י י' דבק"ש החמירו יותר ורק בשעת הדחק שלא יוכל לומר אפי' פסק ראשון של ק"ש

עה
(ב)
בה
דם
קות
לל.

הו
שות
לפי
עימן
חמה
פט
זודם
עין
יכל
ד"ה
קד
דאם
דאם
אם
שלא
נו 90
חנט
גחות
יה"ל
לפי
מ"ט
יל 90
קדום
חו"ד
עלים
כידנו,
ק"ש

ישראל נהוג לשער זמן זה כ-50 דקות קודם נץ החמה), ואם צריך להקדים לפני זמן זה, יכול לקרוא קריאת-שמע וברכותיה (ז) ולהתפלל תפילה שמונה-עשרה כבר מעלה השחר (ככלעיל סעיף א) (ח). וברכות השחר ופסוקי דזירה יכול לומר אף קודם עלות השחר עין לעיל פרק ה סעיף ו ולהלן פרק טז סעיף טז, ועین פרק ייח סעיף יא מתי יתעורר בטלית ויניח תפילה.

ג. ואם יכול להתפלל את כל התפילה בזמןה וכסדרה בדרכך, אף על פי שיצטרך להתפלל תפילה שמונה-עשרה בהליכה או בישיבה, ימתין עד שיגיע זמן קריאת-שמע ותפילה, ולא תפלל בכיתו בעמידה קודם וממנה, עיין להלן פרק ייח סעיף יב.

סוף זמן תפילה שחרית

ד. סוף זמן סיום (ט) תפילה שמונה-עשרה של שחרית (י) בסוף השעה הרובעת משעות זמניות של היום (יא), שהוא סוף השlish הרראשון של היום (עיין פרק ייח סעיף ו כיצד משעריים זמן זה), ובדייעבר שלא התפלל עד זמן זה יכול להתפלל (יב) עד חצות (יא), אלא שאין לו שכר תפילה בזמנה (יד). ואם היה כן במודר טוב שיתנה שם אינו יכול להתפלל בזמן זה תהיה תפילתו בפורה נדבה (טו).

בדרכ הקלו לקרוא ק"ש מעלה"ש, עיין סי' ג ו-ד ומ"ב ס"ק יט ובביה"ל ד"ה עד, וגם רצומן זה כבר יכול להתעטף בטלית ולהניח תפילין וגם לברך עליהם. עיין סי' יח סע' ג ובמ"ב ס"ק י, וס"י ל סע' א, ועין פרק ייח סע' י-יא. (ז) עיין פרק ייח סע' י, וע"ש איך יהוג בברכת יציר אור. (ח) סי' נח סע' ג. (ט) עיין מ"ב ס"י פט ס"ק ה דעליו לסייע את התפילה בזמן זה, ועין סי' ק cedar במ"ב ס"ק ז דגם חורת הש"ץ צריך לסייע עד סוף ד' שעות, ועין פרק לו הערכה קצע, ופרק מו הערכה צא ראייה לארץ צבי מהתפמ"ג א"א סי' חרכ' דבמוסף יכול לסייע לאחר הערכה קצע, ופרק ד' מ"ב דוחה לתפקיד מוסף סagi להתחילה בתוך השעה השבעית, אך אפשר שדווקא במסוף דהרי יכול להתפלל מוסף כל היום אלא שנקדרא פושע. ועין שו"ת ארץ צבי סי' קכח דלימד זכות זכות על המיטים תפילה שחרית לאחר הזמן והשיב בטהילת בתרן זמנו, ועין שעירט מצוינים בהלכה סי' יח ס"ק ב שהחייב ראייה לארץ צבי מהתפמ"ג א"א סי' חרכ' דבמוסף יכול לסייע לאחר הזמן ומוכאו דלמר דאי חילך בין שחרית למוסף, ועין גם בא"א מבוטשאשטי סי' קד סע' ו, ובعروה"ש הנ"ל משמע דמיירי אף בהתחילה קודם החוץ ויסים לאחר החזה לתהילת בזמנו, ולכ"ז בערווה"ש הנ"ל משלב דמיירי אף בהתחילה קודם זכות זכות והבינו ה"ה ערין לא עבר זמן תפילה לגמרי) ועין פתח הדבר סי' קי ס"ק גadam יודע שישים לאחר הזמן לא יתרין להתפלל שמוא"ע, ועין גם בירור הלכה (לירא"ז) סי' קי סע' א מה שהאריך בה, וע"ש שהבini שגמ' דעת ריע"א כן. ועין שו"ת אוז נדברו ח"ה סי' עג. ועין להלן הערכה טז, ופרק כו הערכה יב. (ז) עיין שו"ת משפתק לעקב (גרינויאלד) סי' י רכדי לזכות גם את הקטנים לתפילה ביצירור אפשר לאחר את זמן תפילה שחרית, אך בתנאי שלא יעבור זמן ק"ש ותפילה. ועין פרק כב הערכה מא. (יא) סי' פט סע' א. ועין שו"ת אג"ם או"ח ח"ג סי' זז או איך לשער את זמן ק"ש ותפילה כשמצא במטוס. (יב) עיין כה"ח סי' פט ס"ק ט דגם מי שלא החפל בעיקר וזמן תפילה (סוף ד' שעotta) כל הזריז ומרקדים לעבוד את בוראו ה"ז משוכחה. (ז) סי' פט סע' א, וע"ש במ"ב ס"ק ו דאמ' לא החפל עד סוף ד' שעotta חייב להתפלל לאחר מבחן ולא רק רשות אם רוצחה. ועין סי' ק cedar סע' ב בביה"ל ד"ה שיעבור דרכ' חורת הש"ץ אפשר לומר לאחר ד' שעotta, ועין גם בא"א מבוטשאשטי סי' פט סע' א. ועין פ"ח סי' פט סע' א ובספק אם כבר חוץ דינו כספק התפלל עיין פרק לא סע' א. (יז) סי' פט סע' א. (טו) מ"ב סי' פט ס"ק ו לחוש לסתורים דבמזרד לא יכול להתפלל לאחר ד' שעotta, ונראה דגם בשbeta וו"ט יתפלל לאחר ד' שעotta ולא יתנה דהה בשbeta וו"ט אינו יכול

ד. אודם הרגיל להחפלה בכל יום כותיקן, אם אין לו מניין מותר לו להחפלה חפילה שמנונה-עשרה ביחידות (ז), בכדי לא לבטל ממנהנו (ט).

ה. אף אם לא קרא קריית-שמע כותיקן יש להקדים ולקוראה בכל האפשר (י).

סוף זמן קריית-שמע וברכותיה

ו. סוף זמן קריתה (יא) הוא עד סוף שלש (יב) שעות ומינית (יג) [ריהינו שמחלקיים את היום — בין אם הוא ארוך כבימות הקץ ובין אם הוא קצר כבימות החורף — לשתיים עשרה שעות שותה מתחילה היום (יד). וברכות קריית-שמע זמני עד סוף השעה

מג. (ז) סי' נח ט' א בבייה"ל ד"ה ומצויה. וע"ש דאפילו אם אין לו חפילין עכשו יקראנה, ויל"ע אם יתפלל גם שמו"ע בעלי חפילין, ואולי ייל' דהוא כ"ש מק"ש והתרו או"פ שבעלמא נחשב למועד עדות שקר בעצמו. ואף שמדובר בס"ק מ דמותה להפסיר חפילה בעיבור כדי להחפלה שמו"ע עם חפילין, יש לחלק דחמת איינו מפheid בזה זמן חפילה, ורק חפילה בציבור, והוא הרי נהנית משומשות מעלה וחיקין, ועיין שורית או נדרבו הי"ד ס"י לה, ושיח להלכה סי' נה ס"ק ז. ועיין בספר חפילה בציבור פרק ג הערכה לה בשם הגרשוי אויערבאך וצ"ל שיתכן ולגביה הנוהרים להחפלה כותיקין הרי זה חשיב קצת כקיבלו עליהם בניו, ולפ"ז גם מי שנוהג בכלל ער"ח להחפלה בניה"ח גם יכול להחפלה ביחידות לשאיין לו מניין, ועיין גם בשורת צי"א חלק טז סי' ג רהונוהרים להחפלה כותיקין הויל' קקיבלו עליהו, וכ"ה בספר הלכות הגר"א ומנהיגו (שטרנבווך) סי' סב, ועיין גם בירור הלכה ח"ז עמי' פה ועיין אבני ישפה פרק ד הערכה 1, וע"ע עמק ברכה ברכות ק"ש (א) בשם ירידות האהל על אהל מועד ובכל אופן עדיף חפילה בעיבור על חפילה בניה"ח, ועיין גם בשורת האלף לך שלמה סי' מז. (ט) עיין שורה פרי יצחק ח"א סי' ב עדיף להחפלה בעיבור לפני הנץ מאושר להחפלה לאחר הנץ ביחידות,adam לא מתפלל כותיקן בגין החכמה אין חילוק ואין בויה מעתית יתר בין אם מתפלל לפני הנץ או לאחר הנץ, ועיין שורה אג"מ או"ח ח"ז סי' ז, וצ"ע בדבריהם שם בסוף התשובה. ועיין שורה מנוחת יצחק ח"ט סי' י שהכריע כפרי יצחק (ובמקרים שיש אפשרות להחפלה בעיבור גם לפני הנץ וגם לאחר הנץ) אכן, דוקא אם מתפללים לאחר הזמן "משיכיר", adam מקדים להחפלה לפני הנץ, עדיף להחפלה לאחר הנץ) אכן, דוקא אם מתפללים לאחר הזמן "משיכיר", adam אפשר לצרף את השיטות הסוברות ד-ט דקוטה לאחר ע"ש כבר הגיעו ומישיכיר, עיין בייה"ל סי' נה ד"ה כמו, וע"ע ילקוט יוסף ח"א עמי' קלח סי' ג. ועיין פרק יג סי' ז ובהערות שם שהבאנו את החולקים על הפרי יצחק הנ"ל. (ו) סי' נח ט' ב ובמ"ב ס"ק ז, ומשום וריזן מקודמין למצוות, וע"ש דאן הכוונה שיאמר מ"ד ק"ש בלבד ברכות ובלא חפילין, דעתין סי' מו במ"ב ס"ק לא, דביווד שלא יעבור זמנה יקראנה דוקא על סדר הרכות, אלא דיירנו את עצמו להקדים לקוראה עם ברכותיה ויסומוך גאולה להחפלה בעיבור, ולא יתפלל בשביל זה ביחידות, וע"ע סי' תקצא בשעה"ע ס"ק יג, ובשיח הלכה סי' נה ס"ק ח, וצ"ע. (ז) עיין שורה פרי יצחק ח"א סוסי א דלדעת הגר"א (המובא בבייה"ל סי' מו ט ד"ה כי) גם מצוות סמיכה 가능ה להטפילה היא דוקא בתוך זמן ק"ש. ועיין הערכה טז, וע"ע סי' קיב מ"ב ס"ק ד. (יב) עיין מ"ב סי' נה ס"ק כו, ולאחר מכן שעות אינו מקיים בזוה מצוות ק"ש, (עיין להלן הערכה טז) ועיין טז ס"ק ז שהביאו דעת הכל"מ דומנה כל היות ותמהו עליון, ועיין פמ"ג מ"ז ס"ק ב ו-ד ובפתחה כוללה להל' ק"ש, דעת טז'ו, ואורחות חיים (ספרינקה) ס"ק ז וילקוט יסף ח"א עמי' ק. ועיין להלן פרק כ הערכה מג. (ז) עיין שורה אג"מ או"ח ח"ג טסי' צו, דהנוסע באירון צריך לחשב זמנים אלו כפי המקומות שמעליין הוא נמצא בשעה זו. ועיין פסקית תשוכה סי' ר' וב במס' לא קרא ק"ש בזמנה ואוח"כ נסע לארץ שעדרין לא עבר שם זמן ק"ש, לא חייב לקרווא שם, וגם אם יקרא לא קיים בזוה מצוות ק"ש. (ז) עיין מ"ב סי' נה ס"ק ד וט"י לרוג ס"ק ד ובשעה"ע ס"ק ז מהלוקת האחرونנים דלמ"א וסייעתו מחשבים את הימים מעה"ש עד צאה"ב, ולגרא"א וסייעתו הוא מנה"ח עד השקיעה, ובשורה אג"מ או"ח ח"א סי' כד כתוב שהמנגה כהגר"א והחידים מחמירים כדרעת המ"א,

הרביות (שעות זמניות) (זד*).

ז. גם אם עבר זמנה ולא קראה (טו), מכל מקום יכול לקוראה עם ברכותיה עד סוף שעה הרביות (טו). ואם היה אונס יכול לקוראה עם הברכות עד חצות היום (ו).

ח. גם אם כבר עבר זמן קריאת-שמע חייב עדין לקורא משך היום פסוק (יח) שמזכיר בו יציאת מצרים, כיוון שהזבב זכירות יציאת מצרים הוא כל היום. ומכל מקום טוב לקורא גם את כל שאר הפרשיות כדי לקבל על עצמו על מלכות שמים (ט).

ט. עבר היום ולא קראה אין לה תשלומין בלילה (ט).

י. בשעת הדחק שצורך לצאת למלאתו (נא) או לדרכ (נכ) קודם התחלת זמן קריאת-שמע ותפילה, או מחתת כל אונס אחר (נכ), ולא יוכל להתפלל ולקורא קריאת-שמע עד שייעבור

ועיין בדבריו גם ביריד ח"ג סי' קכת (ג) דיש להחמיר כשתי השיטות, אבל במקרים שבאו תלמידי הגרא"א ונוהגים כהגרא"א ראשיט לנוהג כמותו אף לקלוא. ועיין סי' מו סע' ט בביבה"ל ד"ה ווועצא, ולהלן הערכה מ. ועיין דעת סי' גו סע' ו ד"ה וממצאי דלענין ק"ש דאוריתא יש לחשב מע"ש ולענן ברכות ק"ש יש לחשב מהנה"ח (ובכח"ח סי' רלג ס'ק ז כתוב כן לענין תפילה). ועיין ספר ארץ ישראל סי' א פ"ב סע' ג, ילקוט יוסף ח"א עמי' צח ושות' תשובה והנוגות ח"א סי' נה ונו. ועיין ארחות רבינו ח"א עמי' נב בשם החוזו"א, ובכ"מ בחוזו"א סי' יג ס'ק ג שנקט כהגרא"א, וע"ש שערם מצינוים בhalbche סי' ז ס'ק א. ועיין להלן פרק זו הערכה. ועיין בירור הלכה (לריא"ז) ח"ד מעמ' גג מה שהאריך בזה, וע"ש דיש הסברים לחשב זמן ק"ש לפי שעתו שווה ולא זמניות. (זד) סי' נה סע' ו ועיין במ"ב שם ס'ק כה שדין הברכות הוא כמו סוף הזמן של תפילה שחורתו שזמנו בסוף השעה הרביות. (טו) עיין סי' נח במ"ב ס'ק כד דגם בפשע ולא קרא. וע"ש ובס"י ס'ע' ב בביבה"ל שם ד"ה וניל', דגם אם קראה בתוך ג' שעת בלא ברכות חזר וקוראה עד ד' שעת עס ברכותיה. (טו) עיין סי' נח במ"ב ס'ק כוadam מברך לאחר ד' שעת הי' ברכה לבטלה. ועיין א"א (בוטשאטש) סוסי' נח דאם החihil בברכה לפני שליש היום יתכן שיוכלו לסייע אותה ברכה גם לאחר שליש היום, אבל לא להתחילה ברכה אחרת. ובמהדורת שס'ע' ו נסתפקداولי גם אם קרא פסוק ראשון של ק"ש בזמן ק"ש, יכול לומר גם ברכותיה אפילו לאחר שעה רבייה ועיין דעת סי' ו ד"ה קורא, ועיין גם בחינוך מצוחה תכ, ותו"ח (סופר) ס'ק י' ד"ה ובזה. ועיין שות' תשובה והנוגות ח"א סי' נו רהגןון ר' שלמה בלוך זצ"ל שמע מהח"ח דאם קרא ק"ש לאחר הזמן ומכוון לצאת בזה י"ה עובר בבל תוסיפ, וע"ש גם בח"ב סי' מה, ועיין עז' גם בפתחי תשובה סי' מו סע' ט. (ו) סי' נה סע' ו בביבה"ל ד"ה קוראה, וסי' עא במ"ב ס'ק ד, ובמנחה ישראל פ"א סע' ב וו, וע"ע מקו"ח סי' נח ס'ק כה. ועיין קצואה"ש סי' יט סע' יג (ובבדה"ש ס'ק לד שקהל לקורא ק"ש עט הברכות גם כשלא ה"א אונס. ועיין לעיל פרק זו הערכה מה. (ו) במ"א סי' ע ס'ק ה כתוב פרשה שיש בה יצ"ם, ובגמ' ברכות יג ב — שמעתה דאית בה יצ"ם, וכן במ"ב סי' נח ס'ק כו כתוב שאמר פרשה ציצית או שאר פסוקים שהם מזכירת יצ"ם, ועיין תħħil'd סי' נח סוס"ק ח שתמה על המ"א דהזהרת יצ"ם מהחורה היא פרשת ויאדר דוקא, וציע מניל הא, ועיין מ"ב סי' סו ס'ק ג ובבדעת' שם בסוף הסימן, וע"ע פר"ח שם ד"ה ואם. וע"ע במ"ב סי' סג ס'ק טו, וסי' קו ס'ק ט שתיקנו להזיכר יצ"ם בזמן ק"ש. ועיין לעיל פרק זו הערכה מג, מד, מט, ג, ולהלן פרק בכ הערכה זו. (טו) סי' נח במ"ב ס'ק כו, סי' קו מ"ב ס'ק ט, שוו"ע הרב סי' נה סע' י, ועיין פרק בכ הערכה י"ח וויט. (ו) סי' נה סע' ז ובמ"ב ס'ק כט. ועיין תħħil'd ס'ק ט בתורה"ח (סופר) ס'ק יא לענין תשלומין על הברכות, ועיין לקט הקמה (החדש) ס'ק כב. (נא) שות' אג"מ או"ח ח"ד סי' י ועיין גם בח"א סי' י, ועיין שות' ישכיל עבדי ח"ה סי' ג. (נכ) עיין כף החיים סי' נה ס'ק טו דאפי' הולך לרבר הרשות. (מכ) עיין מ"ב סי' נה